

Bursa Kestel İlçesinin Çocuk Oyun Alanlarının İncelenmesi

Hüseyin Berk TÜRKER^{1*} , Büşra BAKIR²

ORCID 1: 0000-0002-8995-3259

ORCID 2: 0000-0002-7896-9992

¹ Uşak University, Faculty of Agriculture, 64000, Uşak, Türkiye.

² Uşak University, Faculty of Architecture and Design, 64000, Uşak, Türkiye.

*e-mail: berk.turker@usak.edu.tr

Öz

Çocuk oyun alanları çocukların çevre ile ilk tanıştıkları, sosyal iletişim kurdukları ve çocuğun erken gelişimi açısından önemli katkılar sunan kentsel mekanlardır. Bundan dolayı çocuk oyun alanlarının ve içerisindeki öğelerin nicelik ve nitelik açısından yeterli düzeyde olması, standartlara uygun olarak tasarlanması çocuk gelişimi için oldukça önemlidir. Bu çalışmada Bursa Kestel İlçesinde yer alan 42 mevcut çocuk oyun alanını; oyun elemanları, donatı elemanları, zemin döşemesi, oyun elemanlarının malzemesi, arazi yapısı, çocuk oyun alanının tipi, bitkisel tasarım ve güvenlik kriterleri doğrultusunda irdelenerek her çocuk oyun alanı için mevcut durum analizinin gerçekleştirilmesi ve ilçedeki çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarının hesaplanması amaçlanmıştır. Bu amaçla ilçedeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumunun saptanmasına yönelik arazi çalışmaları yapılarak çocuk oyun alanları değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ilçedeki çocuk oyun alanlarının genel olarak nicelik ve nitelik açısından yetersiz düzeyde olduğu ve önemli eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. İlçedeki çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarı ise 5.41 m²/çocuk olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk oyun alanları, yeşil alan, donatı elemanı, çocuk, Bursa

Assessment of Playgrounds in Kestel District of Bursa

Abstract

Playgrounds are urban spaces where children first meet with the environment and establish social communication. Playgrounds have significant contributions to the early development of the child. Therefore, the design of playgrounds has to meet international standards and child development. This study aims to analyze 42 existing playgrounds in Kestel District, Bursa, Turkey. The study examined playground equipment, urban equipment, surface materials, playground equipment materials, typography, playground type, planting, and security. A field study was conducted to determine the current status of the playgrounds in the district. As a result, it was found that the playgrounds in the district are generally inadequate in terms of standards. The playground area per child in the district is calculated as 5,41 m²/child.

Keywords: Playgrounds, green areas, playground equipment, children, Bursa

Citation: Türker, H. B. & Bakır, B. (2022). Assessment of playgrounds in Kestel District of Bursa. Journal of Architectural Sciences and Applications, 7 (2), 572-585.

DOI: <https://doi.org/10.30785/mbud.1075579>

1. Giriş

Çocukluk dönemi insanın benlik gelişiminin ilk adımlarının atıldığı bir dönemdir (Aklıbaşında, Tırnakçı ve Özhanç, 2018). Geçmişten günümüze kadar olan süreçte çocukların her zaman oyun oynamaya ihtiyacı olmuştur. Oyun, çocukların birçok açıdan gelişimine katkıda bulunan, hayatı keşfetmelerini sağlayan bir araçtır (Şişman ve Özyavuz, 2010). Oyun oynamak çocukların iyi vakit geçirmelerini sağlamanın yanı sıra gelişimi içinde önemlidir (Acar, 2017). Çocuk oyun alanlarının (Ç.O.A) özellikle çocuğun sosyal çevreye olan uyumu ve bilişsel gelişimi için olumlu katkıları bulunmaktadır. Çocuk oyun alanları çocukların fiziksel çevreyle ilk tanıştıkları, diğer çocuklar ile etkileşime ve iletişim içerisinde oldukları kentsel mekanlardır. Acar (2017) çocuk oyun alanlarını çocukların kendilerini ifade ettikleri, yaratıcılık, yetenek, hayal gücü, keşfetme arzusu, zihinsel, bedensel ve ruhsal açıdan gelişim sağlayan alanlar olarak tanımlamıştır. Çocuğun gelişim serüveninde çocuk oyun alanlarının oldukça önemli bir yeri vardır. Çünkü çocuk oyun alanları çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimi için tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Bundan dolayı çocuk oyun alanları çocuğun toplumla iletişim kurmasını öğrendiği ve özgüvenlerini arttırdığı alanlardır. Çocuk oyun alanları canlı ve cansız materyallerden oluşan fiziksel mekanlardır. Ballıoğlu (2015) çocuk oyun alanlarını çeşitli oyun grupları, donatı elemanları vb. ve bitkilendirme öğelerinden oluşan mekanlar olarak tanımlamıştır.

Tandoğan (2014) fiziksel çevrede çocuk oyun alanlarının çeşitlilik gösterdiğine dikkat çekmektedir. Çocuk oyun alanlarındaki çeşitlilik her ne kadar önemli bir konu olsa da çocuk oyun alanlarının belirli kalite standartlarında olması ve ihtiyaca cevap verecek nitelikte tasarlanması ve planlanması diğer önemli bir konudur. Memiş ve Gülcan (2020) çocukların ihtiyaçları olan çocuk oyun alanlarının planlama yaklaşımlarının dikkatli bir şekilde ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Fakat hızla genişleyen kentsel alanlarda çocuk oyun alanlarını sayısı azaltılmaktadır. Bu durum çocukların gelişim düzeyini olumsuz etkilemektedir (Ballıoğlu, 2015). Özellikle ülkemizde oyun alanlarının tasarım ve uygulama aşamasında önemli eksikliklerin bulunduğu birçok çalışmada yer verilmiştir (Ayan ve Ulaş 2015). Ülkemizdeki çocuk oyun alanlarının en önemli sorunları; (1) çocuk oyun alanlarının konumunun, boyutunun ve içeriğinin standartlara uygun olmaması, (2) çocuk oyun alanlarının kent bütününde eşit dağılım göstermemesi ve (3) kentin diğer açık ve yeşil alan sistemleri ile organik iletişim kurularak organize edilmemesidir.

Ülkemizde farklı kentlerdeki mevcut çocuk oyun alanlarını inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Memiş ve Gülcan (2020) Giresun Merkez İlçesinde yer alan çocuk oyun alanları üzerinden yerel politikada çocuğun ne düzeyde karşılık bulduğunu incelenmiş ve Giresun merkezindeki çocuk oyun alanlarının niceliksel ve niteliksel durumunu araştırmıştır. Aklıbaşında ve diğerleri (2018) Nevşehir kent merkezinde yer alan çocuk oyun alanlarını peyzaj tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmiştir. İlgili çalışmada çocuk oyun alanlarının kentin yeşil dokusu içerisinde nasıl konumlandırıldığı, hangi yaş gruplarına hitap ettiği, hangi tür oyun ünitelerine yer verildiği, donatı elemanları, donatılarda ve zeminlerde kullanılan malzemeler ile bitkisel tasarımları değerlendirilmiştir. Samur ve Kızıltepe (2018) çalışmasında Aydın Efeler İlçesi'nde çocuk oyun alanlarının güvenlik, fonksiyon, konfor, malzeme, sosyal iletişim özellikleri açısından incelemiş ve çocuk bakış açısı ile oyun alanlarını değerlendirmiştir. Duman ve Koçak (2013) Konya kentinde mahalle aralarında yer alan, çocuk oyun alanlarını incelemiştir. Kuşuluoğlu (2013) İstanbul Kadıköy İlçesinde yer alan çocuk oyun alanlarını nitel ve nicel açıdan inceleyerek söz konusu alanların mevcut durumlarını saptanmıştır. Türkan ve Önder (2011) ise araştırmalarında Balıkesir kent merkezindeki çocuk oyun alanlarının mevcut durumlarını ortaya koymuş ve yeterliliklerini belirlemiştir.

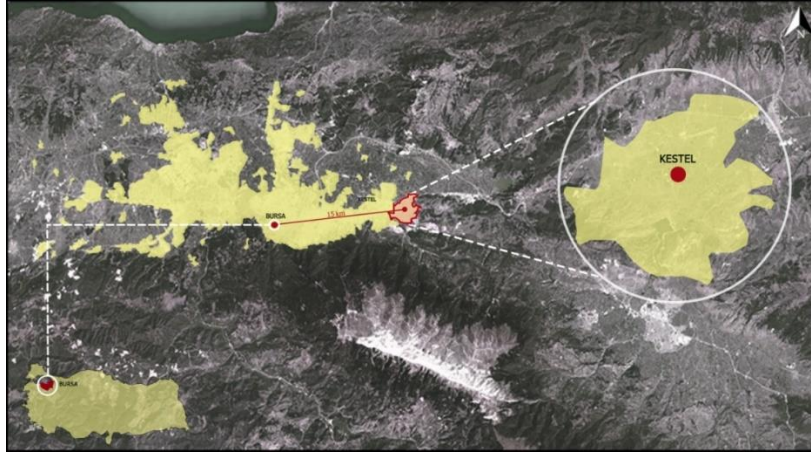
Bu çalışmada Bursa Kestel İlçesi'nde yer alan 42 mevcut çocuk oyun alanının belirlenen kriterler doğrultusunda analiz edilmesi, ilçedeki çocuk oyun alanlarının nicel ve nitel açıdan incelenmesi ve çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

2.1.1. Araştırma alanının genel özellikler

Araştırmanın ana materyali Bursa İli, Kestel İlçesi, 40° 9' enlem ve 29° 12' boylam koordinatlarına sahip olup Güney Marmara Bölgesinde yer almaktadır (Şekil 1). İlçenin batısında Osmangazi ve Yıldırım, doğusunda Yenişehir ve İnegöl, güneyinde Keles ve Osmangazi, kuzeyinde ise Gürsu ve Gemlik ilçeleri bulunmaktadır. Kestel İlçesinin yüzölçümü 423 km² olup denizden yüksekliği ise 155 m'dir. İlçe birinci derece deprem bölgesinde yer almaktadır (Kestel Belediyesi, 2021). Araştırma alanının konumu Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma alanının konumu

2021 yılına ait nüfus verilerine göre ilçenin erkek nüfusu 36.378 ve kadın nüfusu 36.061 olmak üzere toplam nüfusu 72,439'dur (TÜİK, 2021), toplam çocuk nüfusu ise 15.125'tir. İlçenin 0-2 yaş çocuk nüfusu 1689, 3-5 yaş çocuk nüfusu 2771, 6-9 yaş çocuk nüfusu 3695, 10-13 yaş çocuk nüfusu 3548, 14-17 yaş çocuk nüfusu ise 3422'dir (Kestel Belediyesi, 2021).

Kestel İlçesi genelde ılıman bir iklime sahiptir ve nem oranı yüksektir. Kışları ılık, yazları serin geçmektedir. En sıcak aylar Ağustos ve Temmuz iken en soğuk aylar Ocak ve Şubat'tır. Kestel'in yıllık toplam yağış ortalaması ise 759,4 kg/m²'dir. Aralık ayı toplam yağış ortalaması 110 mm değeriyle en yüksektir. Ağustos ve temmuz ayları ise 12 mm değeriyle en düşük yağış ortalamasına sahiptir (Kestel Belediyesi, 2021).

2.1.2. Araştırmada kullanılan materyaller

Araştırmada kullanılan materyaller şu şekildedir; Kestel Belediyesi Park Bahçeler Müdürlüğü'nden Kestel ilçesinin 5 merkez mahallesine ait çocuk oyun alanı isimleri, adresleri ve alan büyüklükleri olmak üzere toplam 42 parkın bilgisi Excel dosyası formatında elde edilmiştir. Kestel Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nden Kestel Merkez 26.04.2017/1176 sayılı Revizyon Uygulama İmar Planı DWG formatında temin edilmiş ve faydalanılmıştır. Bu araştırma kapsamında, Autodesk Autocad 2020, Adobe Photoshop CS6, Excel 2010, Word 2010, Google Earth, Google Maps ve Google Street View yazılımları kullanılmıştır. Araştırmada incelenen çocuk oyun alanlarının konumu Şekil 2'de gösterilmiştir. Çizelge 1'de ise araştırmada kullanılan mahalleler, çocuk oyun alanları, adresleri ve alan büyüklükleri yer almaktadır.

Şekil Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.. Araştırmada incelenen çocuk oyun alanlarının konumu

Çizelge 1. Araştırmada kullanılan mahalleler, çocuk oyun alanları, adresleri ve alan büyüklükleri (Kestel Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü, 2021)

Çocuk Oyun Alanının Adı	Mahallenin Adı	Adresi	Büyüklüğü (m ²)
1 Çınarlı Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Beyınar Sok.	800
2 Tepe Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Şehit Namık Asutay Cad.	500
3 Mustafa Dumankalktı Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Dumankalktı Cad.	1400
4 Çamlık Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Cumhuriyet Okulu	1500
5 Şehitler Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Atatürk Cad.	11.000
6 Ağaoglu Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Ağaoglu Sok.	400
7 Keskinler Ç.O.A.	Ahmet Vefik Paşa	Avp Mah. Keskinler Sok.	500
8 Toki 2. Etap Ç.O.A.	Esentepe	Esentepe Mah. 2. Etap	500
9 Esentepe Ç.O.A.	Esentepe	Esentepe Mah.	3000
10 Sarı Toki Ç.O.A.	Esentepe	Esentepe Mah.	900
11 Uğur Mumcu Parkı	Kale	Kale Mah. İpek Sok.	1500
12 Kale Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. Tarihi Kale Altı	1800
13 Ada Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. Adaköy Sok.	1900
14 Mandıras Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. Mandıras Cad.	800
15 Harmanlar Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. Harmanlar Sok.	700
16 Cem Evi Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. U. Mumcu Cad.	1300
17 Çayıçi Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. Çayıçi Sok.	1300
18 Barış Ç.O.A.	Kale	Kale Mah. Erik Sok.	1300
19 Tonga Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Zeynep Sok.	1600
20 Zeytinlik Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Zeytinlik Sok.	1200
21 Köprülü Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Köprülü Sok.	950
22 Gözebağ Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Gözebağ Sok.	600
23 Mert Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Mert Cad.	950
24 İcra Koop. Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Eğitim Sok.	1700
25 Hilal Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Hilal Cad.	1000
26 Şehit Eren Bülbül Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Namık Kemal Cad.	7000
27 Sevgi Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. Aydoğdu Sok.	1250
28 Yaşam Ç.O.A.	Vani Mehmet	Vani Mehmet Mah. İmren Sok.	615

29	Stad Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Evliya Çelebi Sok.	1500
30	Eğitmciler Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Süleyman Çelebi Sok.	1250
31	Turgut Reis Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Atatürk Cad.	500
32	Köroğlu Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Köroğlu Sok.	300
33	Piri Reis Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Piri Reis Sok.	4800
34	Kazım Karabekir Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. K. Karabekir Sok.	600
35	Fatih Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Fatih Cad.	3000
36	Kızılay Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Kızılay Sok.	5000
37	Osmangazi Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Osmangazi Cad.	9000
38	Yayla Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Muhtarbey Sok.	1500
39	Kanuni Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Kanuni Sok.	4000
40	Arda Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Uludağ Cad.	270
41	Çamlıtepe Camii Ç.O.A.	Yeni	Yeni Mah. Damla Sok	1000
42	Aşk Çeşmesi Ç.O.A.	Yeni	Yavuz Selim Cad.	1250

3.2. Yöntem

Bu çalışma Bursa Kestel İlçesinde yer alan 42 mevcut çocuk oyun alanının; oyun elemanları, donatı elemanları, zemin döşemesi, oyun elemanlarının malzemesi, arazi yapısı, çocuk oyun alanının tipi, bitkisel tasarım ve güvenlik kriterleri doğrultusunda irdelenerek her çocuk oyun alanı için mevcut durum analizinin ortaya konulması ve ilçedeki çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarının hesaplanması amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntem akış şeması Şekil 3'de verilmiştir. Çalışmanın yöntemi 4 ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; literatür taraması, çalışma alanına yönelik verilerin toplanması, elde edilen verilerin sentezi, sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

Şekil 3. Araştırmanın yöntem akış şeması

- İlk adımda; literatür araştırması yapılmıştır.
- İkinci adımda; Çalışma alanına ait veriler ilgili kurum ve kuruluşlardan elde edilmiştir. Tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 8 tane çocuk oyun alanı ön saha araştırması için 04.04.2021 tarihinde ziyaret edilmiştir. Çocuk oyun alanlarının mevcut durumu ve literatür araştırması dikkate alınarak çocuk oyun bahçelerinde olması gereken öğeler tespit edilmiştir.
 - Bu öğeler 9 grupta sınıflandırılmıştır. Bunlar; oyun elemanları, donatı elemanları, zemin döşemesi, oyun elemanlarının malzemesi, arazi yapısı, çocuk oyun alanının tipi, güvenlik, bitkisel tasarım ve engelliler için donatı elemanlarıdır.
 - Oyun elemanları için tahterevalli, atlıkarınca, salıncak, kaydırak, tırmanma araçları, yaylı oyuncaklar, havada tutunmalı oyuncaklar ve kum havuzu olmak üzere 8 alt öğe belirlenmiştir.

- Donatı elemanları için geri dönüşüm kutusu, çiçek kasası, aydınlatma elemanı, çeşme, çöp kutusu, piknik masası, kamelya, pergola, bank, su ögesi, sınırlayıcı eleman, reklam panosu, işaret ve bilgi levhası, kondisyon aleti, çocuk bakım merkezi, tuvalet, yürüyüş yolu, bisiklet yolu, bisiklet park yeri, trafo ve büfe olmak üzere 21 alt öge belirlenmiştir.
 - Zemin döşemesi için kauçuk, sert zemin, çim ve kum olmak üzere 4 alt öge belirlenmiştir. Oyun elemanlarının malzemesi için ise polietilen, metal ve ahşap malzeme olarak 3 alt öge belirlenmiştir.
 - Arazi yapısı kendi içinde düz ve eğimli olarak ikiye ayrılmıştır.
 - Çocuk oyun alanının tipi ise park içinde ve bağımsız olarak incelenmiştir.
 - Güvenlik ögesi ise kamera sistemi ve güvenlik elemanı olarak incelenmiştir. Bitkisel tasarım ise yeterli ve yetersiz olarak değerlendirilmiştir.
 - Engelliler için donatı elemanları var ya da yok olarak değerlendirilmiştir. Belirlenen ögeler doğrultusunda çocuk oyun alanlarının mekânsal analizlerinin ortaya konması için arazi gözlem formu hazırlanmıştır.
- İlgili literatür temelinde belirlenen ögeler doğrultusunda 5 mahalledeki çocuk oyun alanları 13.04.2021 – 16.04.2021 tarihleri arasında ziyaret edilerek arazi çalışması tamamlanmıştır. Ancak 13.04.2021-16.04.2021 tarihleri arasında yapılan arazi çalışmasında Turgut Reis ve Arda çocuk oyun alanları yerinde tespit edilememiştir. Çocuk oyun alanlarının %95'i tanesi incelenirken %5'i incelenememiştir.
 - Arazi çalışmasında, arazi gözlem formu her bir çocuk oyun alanı için doldurulmuştur ve çocuk oyun alanlarında gözlem ve fotoğraf çekimleri yapılmıştır.
 - Üçüncü adım; arazi çalışmasında gözlem formu ve fotoğraflar doğrultusunda toplanan verilerin sentezini oluşturmaktadır. Toplanan veriler sonucunda her bir çocuk oyun alanının detaylı mekânsal analizi gerçekleştirilmiştir.
 - Dördüncü adımda; çocuk oyun alanlarının mevcut durumu değerlendirilerek önerilerde bulunulmuştur.

3. Bulgular

3.1. Mahalle Ölçeğinde Çocuk Başına Düşen Yeşil Alan / Çocuk Oyun Alanı Miktarı (m² / çocuk)

Bursa Kestel İlçesi'nin toplam çocuk oyun alanı miktarı (81 935 m²), çocuk nüfusuna (15 125) oranı ise 5.41 m²/çocuk olarak hesaplanmıştır (Çizelge 2).

İlçedeki toplam çocuk oyun alanı miktarı en fazla olan mahalle, Yeni Mahalle'dir (33 970 m²). Toplam çocuk oyun alan miktarı en az olan mahalle ise Esentepe Mahallesi'dir (4400 m²). Diğer mahallerin çocuk oyun alan miktarları: Kale Mahallesi (10 600 m²), Vani Mehmet Mahallesi (16 865 m²), Ahmet Vefik Paşa Mahallesi (16 100 m²).

Mahalle ölçeğinde çocuk başına düşen çocuk oyun alan miktarı en yüksek mahalle Yeni Mahalle'dir (13.82 m²/çocuk). En düşük mahalle Esentepe Mahallesi'dir (2.93 m²/çocuk). Diğer mahallelerde çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarı ise şu şekildedir: Vani Mehmet Mahallesi (2.96 m²/çocuk), Kale Mahallesi (4.33 m²/çocuk), Ahmet Vefik Paşa Mahallesi'dir (5.31 m²/çocuk).

Çizelge 2. Mahalle başına düşen çocuk oyun alan miktarı

Mahalle	Toplam çocuk oyun alanı miktarı (m ²)	Çocuk nüfusu (0-2 yaş)	Çocuk nüfusu (3-5 yaş)	Çocuk nüfusu (6-9 yaş)	Çocuk nüfusu (10-13 yaş)	Çocuk nüfusu (14-17 yaş)	Toplam Çocuk nüfusu (0-17 yaş)	Çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarı (m ² /çocuk)
Ahmet Vefik Paşa Mah.	16100	368	517	739	707	696	3027	5,31
Esentepe Mah.	4400	100	300	300	450	350	1500	2,93
Kale Mah.	10600	298	441	596	548	562	2445	4,33
Vani Mehmet Mah.	16865	687	1072	1396	1248	1294	5697	2,96
Yeni Mah.	33970	236	441	664	595	520	2456	13,83
Toplam	81935	1689	2771	3695	3548	3422	15125	5,41

3.2. Çocuk Oyun Alanlarının Mevcut Durum Analizi

Çizelge 3’de çalışma alanında incelenen çocuk oyun alanlarına ait bulgular verilmiştir. Bu sonuçlara göre;

Tahterevalli, çocuk oyun alanlarının %92’sinde, atıklarınca, çocuk oyun alanlarının %3’ünde, kaydırak ve salıncak çocuk oyun alanlarının %97’sinde, tırmanma araçları, çocuk oyun alanlarının %10’unda, yaylı oyuncaklar ve havada tutunmalı oyuncaklar çocuk oyun alanlarının %3’ünde bulunmaktadır. Kum havuzunun hiçbir çocuk oyun alanında yer almadığı tespit edilmiştir (Çizelge 3).

Çocuk oyun alanlarının %3’ünde geri dönüşüm kutusu, %80’ünde aydınlatma elemanı, %92’sinde çöp kutusu, %70’inde çeşme, %65’inde piknik masası, %7’inde kamelya, %72’sinde pergola, %50’sinde bank, %87’sinde sınırlayıcı eleman, %65’inde işaret ve bilgi levhası, %80’ninde kondisyon aleti bulunmaktadır. Ayrıca trafo, çocuk oyun alanlarının %25’inde, büfe ise çocuk oyun alanlarının % 5’inde bulunmaktadır. Çiçek kasası, su öğesi, reklam panosu, çocuk bakım merkezi, tuvalet, yürüyüş yolu, bisiklet yolu, bisiklet park yeri, çocuk oyun alanlarının hiçbirinde tespit edilememiştir (Çizelge 3).

Sert zemin ve kauçuk döşeme çocuk oyun alanlarının tamamında bulunmaktadır. Çim yüzey çocuk oyun alanlarının %87’sinde, kum yüzey ise çocuk oyun alanlarının %25’inde bulunmaktadır. Çocuk oyun bahçelerinde oyun elemanlarının malzeme türü incelendiğinde; polietilen malzeme çocuk oyun alanlarının tamamında bulunurken; çocuk oyun elemanlarının hiçbirinde metal malzeme kullanılmamıştır. Ahşap malzeme ise sadece çocuk oyun alanlarının %7’sinde kullanılmıştır (Çizelge 3).

Çocuk oyun alanlarının %60’nın düz bir arazi, %40’nın eğimli bir topografyada yer aldığı görülmektedir. Çocuk oyun alanlarının tipi incelendiğinde; çocuk oyun alanlarının %97’sinin bağımsız planlandığı, kalan %3’ünün ise parkların içerisinde konumlandırıldığı tespit edilmiştir. Çocuk oyun bahçelerinin güvenliği incelendiğinde; güvenlik elemanı hiçbir çocuk oyun alanlarının hiçbirinde güvenlik elemanının bulunmadığı; güvenlik kamerasının ise sadece çocuk oyun alanlarının %5’inde yer aldığı belirlenmiştir. Çocuk oyun bahçelerinin bitkisel tasarımı değerlendirildiğinde ise; çocuk oyun alanlarının %45’inin bitkisel tasarımı yeterli düzeyde bulunmuştur. Ayrıca hiçbir çocuk oyun alanlarının hiçbirinde engelliler için donatı elemanı saptanmamıştır ve çocuk oyun bahçelerinin çoğunda (%97) sanatsal öge ve kütüphane bulunmamaktadır (Çizelge 3).

Tahterevalli, kaydırak ve salıncak oyun aletleri çocuk oyun alanlarının çoğunda yer almaktadır. Atlı karınca, tırmanma araçları, yaylı oyuncaklar ve havada tutunmalı oyuncakların bulunduğu çocuk oyun alan sayısı oldukça azdır. Kum havuzu ise hiçbir çocuk oyun alanında saptanmamıştır.

Çocuk oyun bahçelerinde donatı elemanları irdelendiğinde, geri dönüşüm kutusu sadece 1 çocuk oyun alanında yer almaktadır. Piknik masası ve pergola çocuk oyun alanlarını çoğunda bulunmaktadır. Kamelya ise çocuk oyun alanlarının büyük kısmında yer almamaktadır.

Aydınlatma elemanları, çöp kutusu, çeşme, sınırlayıcı elemanlar, kondisyon aletleri, işaret ve bilgi levhaları ise çocuk oyun alanlarının genelinde bulunmaktadır.

Çocuk oyun alanlarının çoğunda (%75) trafo bulunduğu tespit edilmiştir. Bu çocukların güvenliği açısından tehlikeli bir durumdur. Çiçek kasası, su ögesi, reklam panosu, tuvalet, yürüyüş yolu, bisiklet yolu, bisiklet park yeri ve çocuk bakım merkezi çocuk oyun alanlarının hiçbirinde yer almamaktadır. Bu önemli bir eksikliklerdir. Metin ve Yılmaz (2015) çalışmalarında doğal su kaynaklarının ve temizliğin rekreasyon alanı tercihinde önemli bir etken olduğunu ayrıca bayan kullanıcıların rekreasyon alanı tercihlerinde güvenlik faktörünü öncelikli olarak dikkate aldıklarını tespit etmişlerdir.

Kentsel donatı elemanları, insanların dış mekânlarda sosyalleşme, vakit geçirme, dinlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gerekli olan yapı elemanlarıdır (Yazıcı ve Temizel, 2020). Çocuk oyun alanlarında yer alan donatı elemanları genel olarak değerlendirildiğinde bazı özgün örneklerin olduğu görülmektedir. Fakat genel olarak çocuk oyun alanları niteliksel açıdan yeterli düzeyde değildir.

Zemin döşemesi irdelendiğinde genel olarak parkların sert zemin ve kauçuk zemine sahip olduğu görülmektedir. Kum yüzey ise parkların az bir kısmında (%25) görülmüştür.

Oyun elemanlarının malzeme türü incelendiğinde ise polietilen malzeme çocuk oyun alanlarının tamamında, ahşap malzeme çok az bir kısmında yer almaktadır. Metal malzeme ise çocuk oyun alanlarının hiçbirinde saptanmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde oyun elemanlarında malzeme çeşitliliğinin olmadığı görülmektedir.

Çocuk oyun alanlarının güvenlik durumunu yetersiz bulunmuştur. Bitkisel tasarımın çocuk oyun alanlarının yaklaşık yarısında yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca çalışma alanında engelliler için hiçbir donatı elemanının olmadığı görülmektedir.

İlçedeki toplam çocuk oyun alanı miktarı (81 935 m²), çocuk nüfusuna (15 125) oranı ise 5.41 m²/çocuk olarak hesaplanmıştır. Çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarı ilçede yetersiz düzeyde olmasına rağmen diğer kentlerde yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçlardan daha yüksek değerdedir. Olgun ve Yılmaz (2019) Niğde kentinde mahalle ölçeğinde çocuk başına düşen çocuk oyun alanı miktarını 0.39 m², Şişman ve Özyavuz (2010) Tekirdağ kentinde 0.56 m², Türkan ve Önder (2011) Balıkesir kentinde 0.18 m² olarak tespit etmiştir.

Genel çerçevede çocuk oyun alanları değerlendirildiğinde ilçedeki çocuk oyun alanlarının ve incelenen öğelerin nitelik ve nicelik açısından önemli eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir. Çocuk oyun alanlarının tasarım ve planlama açısından da yetersiz düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk oyun alanlarının genel olarak birbirine benzer karakterde, özgün olmayan ve aynı tip tasarım anlayışının hâkim olduğu görülmektedir. Çocuk oyun alanları içerisindeki elemanların standart, tek düze ve kullanılan malzemelerinde aynı tip olduğu görülmektedir. Ayrıca kullanılan malzemelerin ve çözümlerin ekolojik açıdan uygun değildir. İnsan gelişiminin hayati aşamasının çocukluk dönemi olduğu bilinmektedir. Bireyin çevre bilincinin gelişmesinde çocukluk döneminde doğa ile ilişkisi önemli olmaktadır (Metin ve Gül, 2021). Bu ilişki hem fiziksel hem zihinsel gelişimi olumlu yönde etkilemektedir. Bu bakımdan özellikle kent merkezlerinde çocuk oyunlarında da dahil olmak üzere doğal alanlara daha çok yer verilmesi gerekli görülmektedir. Kent tasarımlarında ekolojik tasarım ilkeleri paralelinde doğal, yenilenebilir, enerji tasarrufu sağlayan yapı malzemelerinin kullanımı daha konforlu yaşama katkı sağlamaktadır (Metin, 2022). Bu çalışmanın sonuçları ülkemizde yapılan ilgili çalışmaların sonuçlarıyla benzerdir. Türkan ve Önder (2011) araştırmasında Balıkesir kentindeki mevcut oyun alanlarının tasarım açısından çocuk gelişim için yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir.

Duman ve Koçak (2013) Konya ilindeki çocuk oyun alanlarının planlama ve tasarım ilkeleri yönünden yetersiz olduğunu ve çocuk oyun alanlarındaki oyun materyallerinin yetersiz düzeyde olduğu saptamıştır. Aksoy (2011) araştırmasında Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, İstanbul, Trabzon ve Zonguldak ilindeki çocuk oyun alanlarının donatı alanının, çocuk başına düşen metrekaare alanının, alansal büyüklüğün, çocuk oyun alanı sayısının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca aynı çalışmada bu illerdeki çocuk oyun alanlarındaki donatıların ihtiyaca uygun şekilde tasarlanmadığı ve engelli parklarının bulunmadığını tespit etmiştir. Gül ve Küçük (2001) Isparta kentinde çocuk bahçelerinin ve oyun alanlarının yaş grupları dikkat alınmadan planlandığını ve birbirine benzer karakterde olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmanın ve ilgili çalışmaların sonuçları ülkemizdeki çocuk oyun alanlarının ve içerisindeki öğelerin birçok yönden eksikliklerinin bulunduğunu ve ihtiyaca yanıt verecek nitelikte olmadığını göstermektedir.

Bu çalışmada ilçe düzeyinde çocuk oyun alanlarının mevcut durum analizi ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda ortaya konulan analiz ilçenin çocuk oyun alanlarının kalitesinin iyileştirilmesi konusunda karar vericiler için yardımcı olabilir.

6. Öneriler

Kent halkının yaşam kalitesinin artırılması için sürdürülebilir kentsel gelişim bağlamında daha yaşanabilir kentsel mekânlar planlamalıdır (Temizel ve diğerleri, 2018). Kentsel çevre ve kent bütünü ile uygun yapısal öğeler, kentsel mekanlar ve bitkisel tasarım öğeleri ile bütüncül olarak tasarlanması kentsel kimlik ve estetik üzerinde olumlu katkılar sağlamaktadır (Temizel ve Erdoğan, 2022). Çünkü peyzaj tasarımı, sürekliliği olan bir kentsel tasarım dalıdır (Temizel ve Yazıcı, 2020). Bu bağlamda çocuklarında bir parçası olduğu kentsel yaşamın daha yaşanabilir kılınması için çocuk oyun alanlarının kalitesinin belirli bir düzeyde olması gerekmektedir. Ülkemizdeki ve ilçedeki çocuk oyun alanlarının kalitesinin artırılması için:

- Çocuk oyun alanlarında çeşitli, farklı, özgün tasarımlara sahip oyun elemanlarının kullanılması çocuğun birçok açıdan gelişimine katkı sağlar. Çocuk oyun alanlarında sıkça rastlanan salıncak, kaydırak, tahterevalli vb. yerine çocukların yaratıcı düşünmesini sağlayan, zevkle kullanabileceği ve ilgilerini çeken oyun elemanları tercih edilmelidir.
- Çocuk oyun bahçelerinde donatı elemanları alanı tamamlayıcı niteliktedir. Çocuk oyun alanlarındaki donatı elemanlarının gerekli eksiklikleri ve iyileştirmeleri yapılmalıdır.
- Çocuk oyun alanında bulunan trafolar çocuklar için tehlike potansiyeli yaratmaktadır. Bundan dolayı trafolar eğer mümkünse alandan taşınmalıdır. Taşınması mümkün değilse trafoların etrafı bitkisel materyaller ile çevrelenerek alandan soyutlandırılmalıdır.
- Oyun gruplarının bulunduğu alanlarda mutlaka çocukların düşmesi sonucunda yaralanmasını engellemek için kauçuk, malç vb. malzemeler kullanılmalıdır.
- Çocuk oyun alanlarının gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- Çocuk oyun alanları yaş gruplarına göre ayrılmalıdır.
- Çocuk ve doğanın bütünleştiği ekolojik tasarımlar uygulanarak çocuğa doğa sevgisi kazandırılmalıdır. Oyun parklarında ekolojik tasarım ilkelerinin göz önünde bulundurulması günümüz koşullarında ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirlik bakımından gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Metin ve Çağlak (2022) çalışmasında doğal alanların kent iklimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu tespit etmiştir. Oyun alanlarının planlanmasında doğal alanların korunmasına öncelik verilmesi kent iklimi üzerine de olumlu katkı yapabilecektir.
- Bitkisel tasarımda çocuklar için tehlike unsuru oluşturabilecek dikenli ve zehirli bitki türleri kullanılmamalıdır.
- Çocuk oyun alanlarının bakımı için kesinlikle pestisit, kimyasal gübre kullanımından kaçınılmalıdır.
- Çocuk oyun alanları evrensel tasarım ilkesi doğrultusunda ele alınmalıdır. Çocuk oyun alanlarının tasarımı, otopark, oyun elemanları ve donatı elemanları mutlaka engelli kullanımına uygun olmalıdır.
- Çocuk oyun alanlarında çocukların düşmelerine, yaralanmalarına müdahale edebilmek için ilk yardım ünitesi bulundurulmalıdır.

- Çocuk oyun alanlarında çocuk bakım merkezi, tuvalet vb. donatı elemanlarına yer verilmelidir.
- Çocuk oyun alanının ve içerisindeki her bir öğenin estetik, fonksiyonel, ergonomik, çevreye uyumlu olacak şekilde tasarlanmasına dikkat edilmelidir.
- Çocuk oyun alanlarında yenilikçi, sürdürülebilir, modern ve çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlayabilecek tasarımlar kullanılmalıdır.
- Çocuk oyun alanlarının konumu, boyutu ve içeriği standartlara uygun şekilde olmalıdır.
- Çocuk oyun alanları kentin diğer açık ve yeşil alan sistemleriyle ilişkili olarak organize edilmelidir.
- Çocuk oyun alanlarında kentsel tarım faaliyetlerine yer verilmelidir.
- Çocuk oyun alanlarının planlanması ve tasarımı aşamasında ihtiyaç ve talepler önemlidir. Kullanıcıya yönelik uygulanacak anket çalışması, kullanıcı ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılayabilecek çocuk oyun alanlarının tasarlanması için yardımcı olabilir (Türkan ve Önder, 2011).

Teşekkür ve Bilgi Notu

Makalede ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada etik kurul izni gerekmemiştir.

Yazar Katkısı ve Çıkar Çatışması Beyan Bilgisi

1. yazar %70, 2. yazar %30 katkıda bulunmuştur. Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Acar, H. E. (2017). Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik: İstanbul Fatih İlçesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Aklıbaşında, M., Tırnakçı, A. ve Özhancı, E. (2018). Çocuk oyun alanlarının önemi ve tasarım kriterlerinin Nevşehir Kenti örneğinde irdelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 8 (17), 59-71. DOI: 10.16950/iujad.412099.
- Aksoy, Y. (2011). Çocuk oyun alanları üzerine bir araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon illeri örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(11), 82-10.
- Ayan, S. ve Ulaş, M. (2015) The examination of playground equipments which are used in Turkey according to the models in developed countries. *Route Educational and Social Science Journal* 2(3),130-145.
- Ballıoğlu, S. (2015). Aydın Kenti Örneğinde Gençlik Parkı Çocuk Oyun Alanının Yeterliliği ve Tasarım İlkeleri Yönünden İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Duman, G. ve Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*.
- Gül, A. ve Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta Kenti örneğinde irdelenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 2(1), 27-48.
- Gül, A., Dinç, G., Akın, T. & Koçak, A. (2020). Kentsel Açık ve yeşil alanların mevcut yasal durumu ve uygulamadaki sorunlar. *İDEALKENT, Kentleşme ve Ekonomi Özel Sayısı*, Cilt Volume 11, Yıl Year 2020-3, 1281-1312. DOI: 10.31198/idealkent.650461. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/idealkent/issue/56755/650461>.
- Kestel Belediyesi. (2021). Erişim adresi (15.05.2021) <https://www.kestel.bel.tr>
- Kestel Belediyesi Park Bahçeler Müdürlüğü. (2021). Kestel Belediyesinde yer alan mahalleler, çocuk oyun alanları, adresleri ve alan büyüklükleri Erişim tarihi: (15.05.2021).
- Kuşluoğlu, D. D. (2013). İstanbul Kadıköy İlçesindeki Çocuk Oyun Alanlarının Nitel ve Nicel Açından

Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Memiş, L. ve Gülcan, S. (2020). Kentsel alanda çocuk ve çocuk oyun alanları: Giresun merkez ilçe örneğinde bir araştırma. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(27), 633-671. DOI: 10.26466/Opus.692731.
- Metin, A. E., Yılmaz, S. (2015). Kütahya Simav İlçesi'nin Rekreatif Potansiyelinin Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 10 (2),146-158. ISSN 1304-9984.
- Metin, A. E. (2022). Ecological Exterior Design and Planning For Bioclimatic Comfort of Urban People. *Current Research In Architecture, Planning and Design*, Gece Publishing ISBN: 978-625-430-201-5.
- Metin, A. E. ve Çağlak, S. (2022). Assessment of the effect of land use change on bioclimatic comfort conditions in Uşak Province," *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, (46) 5, Article 4. <https://doi.org/10.55730/1300-011X.3032>.
- Metin, A. E., Gül, A. (2021). Ekopsikolojiyi Etkileyen Faktörlerin Analizi: Uşak Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Şişman, E. E. ve Özyavuz, M. (2010). Çocuk oyun alanlarının dağılımı ve kullanım yeterliliği: Tekirdağ örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(1).
- Olgun, R. ve Yılmaz, T. (2019). Kentsel yeşil alan varlığının Niğde kenti örneğinde değerlendirilmesi. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 32(1), 11-20.
- Samur, A. Ö. ve Kızıltepe, G. İ. (2018). Aydın ilindeki çocuk oyun alanlarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(1), 31-46.
- Tandoğan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekân: dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, 9(1).
- TÜİK. (2021). Bursa Kestel İlçesine ait nüfus verileri. Erişim adresi (15.05.2021): <http://www.tuik.gov.tr>.
- Temizel, S., Kılıç, T., Yazıcı, K. (2018). Aktif Yeşil Alanlar ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Yozgat Örneği, III. Uluslararası Bozok Sempozyumu 'Bölgesel Kalkınma ve Sosyo-Kültürel Yapı', Mayıs 3-5, Yozgat.
- Temizel, S. ve Yazıcı, K. (2020). Yozgat Kentinin Tarihi Kültürel Peyzaj Değeri ve Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi. *Mimarlık, Planlama ve Tasarım Alanında Teori ve Araştırmalar II Kitabı*. Gece Kitaplığı Yayınevi. Bölüm 14 (s.267-296). ISBN: 978-625-7702-95-9
- Temizel, S. ve Erdoğan, E. (2022). Cep Parklar. Güncel Gelişmeler Işığında Peyzaj Mimarlığı Çalışmaları 2022 Kitabı. İksad Publishing House. Bölüm 10 (s.219-250). ISBN: 978-625-8323-35-1
- Türkan, E. E. ve Önder, S. (2011). Balıkesir Kenti çocuk oyun alanlarının irdelenmesi, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*.

Assessment of Playgrounds in Kestel District of Bursa

Introduction

Play is a tool that enables children to discover life and contributes to their development (Şişman & Özyavuz, 2010). The game allows the children to have a great time and is also vital for the child's development (Acar, 2017). Especially playgrounds have positive contributions to the child's adaptation to social and cognitive development. Playgrounds are urban spaces where children first meet with the physical environment and interact with other children.

Acar (2017) defined playgrounds as areas where children express themselves and provide creativity, talent, imagination, and explore mental, physical, and spiritual development. Playgrounds have a significant role in child development because playgrounds play a complementary role in the physical and mental development of the child.

Playgrounds are areas where the child learns to communicate with society and increases their self-confidence. Therefore playgrounds should be designed and planned based on international standards. There are many studies examined the existing playgrounds in Turkey (Memiş & Gülcan, 2020; Aklıbaşında et al., 2018; Duman & Koçak, 2013; Türkan & Önder, 2011; Kuşuluoğlu, 2013).

This study aims to analyze the existing 42 playgrounds in the Bursa Kestel district and calculate the playground area per child in the district.

Material and Method

The study area is the Kestel district of Bursa Province, which has 40° 9' latitude and 29° 12' longitude coordinates, located in the South Marmara Region. Its area is 423 km² (42,310 ha) and It is 155 m above sea level (Kestel Municipality, 2021). The location of the research area is shown in Figure 1.

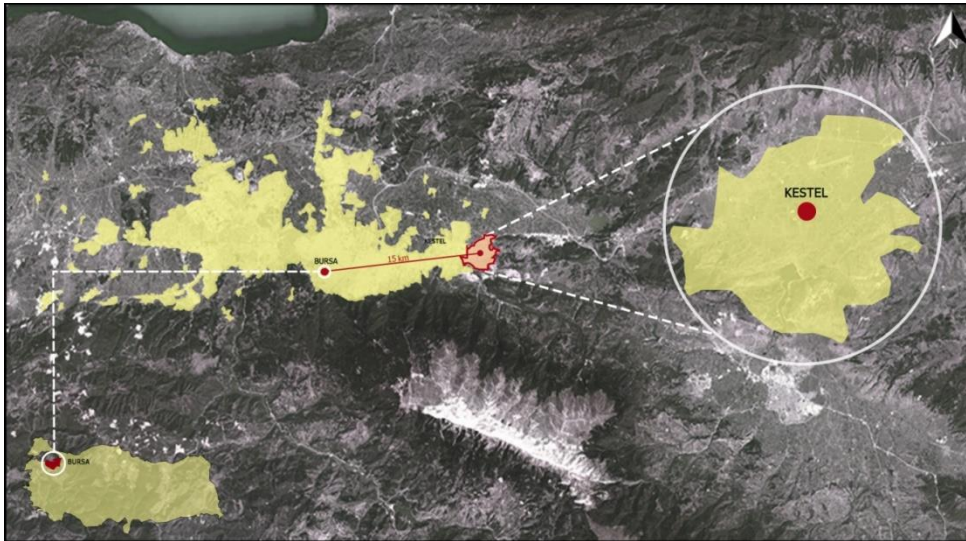

Figure 1. The location of the research area

This study aimed to analyze the 40 playgrounds in the Kestel district and calculate the playground areas per child in the district. This study examined playground games, equipment, materials, typography, type, planting, and security in the Kestel district. The study methodology has four stages: literature review, data collection, analysis, results, and suggestions.

Findings, Discussion, and Results

Table 1 presents a detailed analysis of the existing playgrounds in the Kestel district. The total area of playgrounds in the Kestel district (81935 m²) and their ratio to the child population (15125) are calculated as 5.41 m²/child. The neighborhood with the highest playground area is Yeni Mahalle (33 970 m²). The neighborhood with the lowest playground area is Esentepe Mahallesi (4400 m²).

